

LIBERTATEA

Foale pentru sătenii și muncitorii, întemeiată la Orăștie în anul 1902

Director sufletesc:
† Dr. ION I. MOȚA

Director vremelnic:
Pr. IOAN MOȚA

Cererile de abonare și banii
pentru foale se trimit pe adresa:

Admin. „LIBERTATEA” Moja
BUCUREȘTI I, Calea Victoriei 68.

„Libertatea” este:
Proprietatea familiei moștenitoare
a lui Ion I. Moja

ABONAMENTUL: 120 lei pe an,
60 lei pe 1/2 an și 30 lei pe 1/4 an

Orice scrisori pentru Redacție
să se trimită pe adresa:

RED. „LIBERTATEA”, ORĂȘTIE
Jud. Hunedoara

Apare
în fiecare Zi

2 lei

CEI CARI PRIN VEAC Izvor de viață vie ne-au fost:

HORIA
(Nicolae Ursu)

CLOȘCA
(Ioan Oargă)

CRIȘAN
(Giurgiu Marcu)

Iată chipurile marilor mucenici ai neamului nostru pe când trăiau greava viață de iobagi sub stăpânirea ungurească. Țărani erau, dar frunte lată aveau... Priviți fruntea de domn și învățat alui Horia... Creer mare și luminat se sălășiuia sub acea frunte lată și înaltă... El era prea mică țeasta care-l învăluia, căci creerul lui, flăcără de lumină mai multă, de dor de libertate... Și acel dor nu era numai pentru a sa libertate, ci și pentru a fraților săi, iobagi, pentru a întregului său neam! Acest dor l'a hotărât să și iee bățul pribegiei și să meargă până la „Inălțatul împărat”, despre care auzise și despre care credea că om drept și domn puternic este, și care atunci când va auzi ce viață alături de dobitoace, ba mai rea ca a dobitoacelor dela curțile nemeșilor, trăește credinciosul său popor românesc, — cu bună samă că va porunci ca altfel să fie!

A cerca, s'a înșelat; soții la luptă ca singuri să și facă dreptate l'a chemat; Cloșca și Crișan cei dintâi l'au ascultat, l'au urmat, s'au răzbuțat... Sfârșitul, ca a soarelui care asfințește, în nor de sânge le-a fost. Dar ca și soarele care, înecat în sânge, prin asta nu se stinge, ci doar pe altele țărâmurii îndepărtate călătorește mai departe, până ce, după timp, iarăși se ivește, par'că mai mândru, mai strălucitor înaintea celor ce îl crezuseră scufundat în întunec, așa a fost și sorocul acestor sori de pe cerul neamului românesc din Ardeal... Lumea, scufundată în noaptea cea țără de sfârșit îl credea, ci sufletelor noastre dela ei câte o rază tainică ne venea, până ce lată-i ne răsăriră de nou în față, plini, întregi, luminoși, mai luminoși ca niciodată!

Sărbătoarea dela Alba-Iulia, în marea închinare a neamului nostru, la ivirea lor de nou la răsărit... Iată din acest lericit prilej, cum îi cântă copiii buni ai neamului pe violinele lor de poezii:

Horia, Cloșca și Crișan

Cu ochii duhului din mine,
Vă văd, martiri ai țării mele:
Vă văd cu lacrimile'n gene, v'aud adâncile suspine,
V'aud scrâșnind și văd cum strângeți în mâini a junghiului prășele.
Când biciul „nemeșului” — căine
Cumpnit vă'ncolăcește pieptul,
Muncind ogoarele, din care voi rupeți cea mai neagră pâine,
Și când, pe gila lor străbună, voi știți că altul v'ar fi dreptul!...

Aud apoi, în pieptul vostru, adânc mânilor cum tună,
Pe fruntea lată și'n privire văd negrii nori cum vi s'adună,
Cum fulgere purtați sub gene, privind magnatele castele,
Cum v'adunați în codru ceata, în nopți ca iadul, fără stele,
Și cum vă stătuți în șoapte,
Sub fiecare miez de noapte,
Jurând să pedepsiți magnații, a căror biciu cumpnit vă bate,
Și să vă faceți cât mai lute, sub cer, voi înșivă dreptate!...

Ce stăntă e mâna voastră, adâncul vostru uragan,
O, Horia și Cloșca și Crișan, —
Și ce nădejdi însuflețite, în focul vostru și-au pus frații,
Că veți putea să spargeți noaptea în care vă înneau magnații!...
(Urmare în pagina 2-a)

Poporul român recunoscător, a ridicat la Alba-Iulia, în fața porții celei mari a cetății, un puternic monument mucenicilor Horia Cloșca și Crișan. E un foarte înalt turn pătrat din piatră cioplită, a cărui vârf privește până departe-departie peste oraș, peste hotare, peste toată valea Mureșului în sus și'n jos, vorbind zărilor și depărtărilor despre cei trei înaintemergători ai desrobirii neamului românesc din șerbie... Sângele lor a fost deschizătorul de drum de jertfe mântuitoare...

Pe latura dinspre cetate sunt clopote chipurile lor, ca privind spre floarea poartă, de asupra căreia stă și azi, în tunecată și grozavă cămara de chinuri în care au fost înuși ei... Iar pe latura din spre oraș, trupul puternic al unei zâne, a unei femei voinice și serene închipuind România, privește depărtările, fiind în dreapta sa o cunună de foi de laur, cu care încununează în gândul ei, pe slăviții mucenici...

În fața acestei zețe încununătoare, slujitu-s'a sfînșirea monumentului în ziua de 14 Octombrie 1937, de un sobor de arhierii, 6 la număr, în frunte cu Patriarhul țării Dr. Miron E. Cristea, având la dreapta sa pe înalt-Preasfințitul Metropolitan de Alba-Iulia și Sibiu Dr. Nicolae Bălan, și pe Preasfințitul Episcop ortodox Nicolae Colan al Clujului, Nicolae Popovici al Orăștiei, Vasile Lăzărescu al Caransebeșului, Andrei Magier al Aradului și Clopov al Armației... Stăntă și înălțătoare a fost slujba lor, după

(Urmare în pag. 2).

Prinderea lui Horia, Cloșca și Crișan

Și după ce părjolul amarului celui mare a unui popor chinuit, asupra chinuitorilor lui nemeși, ei l'au săvârșit, — ridicatu-s'a toată urgia stăpânirii vrășmașe asupra lor. Ci capul revoluției, Horia și soții săi, retrasu-s'au în sânul primitor și ocrotitor al dragilor lor munși, adânc în codru adumbrat, și în zadar după ei zbiri stăpânirii căutau, că nu-i găseau...

Atunci acela începură a cere ajutor momirii, ispitei cu bani și cu daruri făgăduite celor ce le vor descoperi ascunzătoarea cea răvnită... Și după o vreme, găsi'au câțiva lăcomitori la arginții scripitori și le-au descoperit lor ascunzătoarea, în adânc de codru... Și i-au condus până la ea, și ajutor datu-le-au să i prindă pe ei...

Chipul de sus e grăitor: Cățanele împăratului, cu puștile în mâni, cu lungi baionete pe ele, și în cap cu înalte și negre „ciacale”, năvălesc în ascunzătoare, uni amenință cu armele, alții sar la ei și-i prind și-i leagă... Se văd și câteva fețe ale vânzătorilor, cari dau ajutor cățanelor să-i lege...

Cele ce au urmat, se știu... Duși sub lanțuri grele, puse lor pe mâni și pe picioare, sunt aruncați în bezna unei cămări crâncene, zidită de-asupra porții celei noi a cetății din Alba-Iulia. Aci frăiră ei zile de cumplite umiliri și chinuri, până în ziua izbăvirii... Erau atât de grele suferințele lor acolo, și atât de neagră și fioroasă pedeapsa ce li se punea în vedere, încât unul din ei, Crișan, nu putu aștepta acea zi, ci își puse de gând, să și facă singur sfârșitul, spânzurându-se acolo în închisoare... Gând negru, gând cumpnit, pe care nici nu avea cum să-l îplinească. Văzu doar un cui în perete, dar acolo era prea jos, abia ca la capul său... Ci gândul negru îl gonia să alerge și să ajungă cât mai curând la acel sfârșit, care i se părea mai ușor decât celalalt: roata... Își deslăcu dară, în cap de noapte, noștele dela opinci, le adăugă, își făcu ghilț din ele, prinse ghilțul de cui și de gât, și adunându-și genunchii în sus, se slobozi îndesat în jos... Ghilțul se strânse pe lângă gât, îl sufocă și în minuta următoare, Crișan trecuse punctea dintre viața aceasta și cealaltă... N'a trecut ca să piară, ci mai vârfos viață să aibă, pe care o avu neîncetat și laca o are și azi... Trecu și el numai ca soarele care apune și nu se mai vede, dar care iarăși răsare...

LA MOARTEA LUI CANTACUZINU-GRĂNICERUL

Astăzi, poarta veșniciei, largă, s'a deschis în cer, Ca'ntră sfinții cu pe frunte nimb de aur și de pară, Să primească pe viteazul, viforosul »Grănicer«, Cel ce fost-a numai jertfă arsă'n »Totul pentru țară«!...

Înălțându-se din jarul rugului legionar, — Plâns de brazii Legiunii și de »Căpitanul« frânt, — »Grănicerul« legendar, — Sfânt prin dragostea-i de Țară și prin toată jertfa-i sfânt, Azi a fost primit în raiul pururi înflorit, senin, De »băeții« lui, — Arhangheli — Ion Moța și Marin... Ei, cu spade mari de flacări, între sfinții toți din cer, Au eșit să dea »onorul« marelui ostaș de fier, Și, pe pragul porții sfinte, S'au îmbrățișat fierbinte, — Fericiți că, astăzi, ei S'au făcut, la număr, trei, Trimițând puteri de îngeri »Legiunii« lor de jos, Spre-a'n groapa vrășmașii țării, și vrășmașii lui Hristos!...

Dar pe când în veșnicie Fericiți azi pot să fie Cei trei mari Legionari, — Pe pământul »Legiunii«, în al toamnei trist amurg, Lacrămile noastre curg, Inima ne geme frântă, De și toți știm că vitejii nu se plâng, ci doar se cântă!... Da, te plâng, — fără să știe cât de fericit tu ești, — Foștii camarazi de arme și țărani din Greblești, Pe-ale căror plaiuri verzi, Mulți dușmani putuși să pierzi; Tristi, de moartea ta, sunt toți Cei cari au văzut curgându-ți sângele la Cheia Coți: Lacrimi vii, nestăvilite, azi din genele lor șterg Toți acei de cari alături ai luptat la Șelimberg, În a căror amintire ai rămas ca un tezaur, Cu-a ta spadă viforoasă și cu inima-ți de aur!...

Cum să nu te plângă Țara?... Au, de dragul Țării, cine A mai ars așa ca tine?... Câți din cei ce, la ospete, îi stau Țării tale'n frunte, Au mai alergat ca tine, focul morții să-l înfrunte?... Și'n ce umbră de uitare ți-a plăcut să stai apoi, — Când umplură cu-al lor număr Măști, săltând din umăr »Patrioții« și »vitejii« cei sculați după război!... O, dar tu știai, viteze și martire »Grănicer«, Că răsplata ta e'n cer, În mijlocul »Legiunii« ai tot ars ca o făclie, — Țării tale jefuită să-ți pui altă temelie!...

Disciplinează-se în totul visul tău cel drag și sfânt, Că »legionari ai Crucii« sunt și'n cer, și pe pământ!... România verde, pururi, sfânta-ți groapă s'o tîmâe, Neștearsă amintirea pe vecie să-ți rămâe!

9 Octombrie 1937

VASILE MILITARU

Cum s'a făcut înmormântarea?

Dela casa sa sicriul răposatului General Cantacuzino, a fost ridicat pe umeri de conandanți legionari și așezat pe carul mortuar și dus în biserică »Mihal Vodă«, unde a stat 2 zile și 2 nopți pentru a putea fi văzut de lumea care-l prîjula. S'au perindat zeci de mii de oameni legionari și nelegionari, băbași femei, tinereți, făcându și la căpătâiul lui o sfântă cruce și murmurând sau zicând măcar în gând o rugăciune pentru odihna sufletului lui de viteaz și mare credincios bisericii, neamului și Legiunii.

— În ziua înmormântării, Marți 12 Oct. adunatu s'a lume multă în jurul bisericii și umplând ulițele în apropierea ei.

A venit armata cu parada cea mare ce se dă bravilor cari poartă pe piept prețioasa medalie »Mihal Viteazul« cea care se dă numai pentru mare vitejie dovedită în război. Trupe de toate felurile și au trimis companiile s'au escadroanele lor, ca închinare la sicriul viteazului: Infanterie, Grăniceri, Cavalerie, Artilerie, solii aviației, a Marinei, — și un afet (scaun) de fun, pe care se așează, pe scaunul funului sicriul eroului... Toate în rânduială frumoasă, ca la armată.

Dar în aceeași frumcă rănduială s'a adunat și a doua oștre comandată de viteazul General: Oastea Legiunii »Totul pentru Țară«, în cap cu Căpitanul ei d. Corneliu Z. Codreanu. Venit'au comandanții legionarii din toată țara și șel de regiuni și de județe și orice grade și mii de legionari. — În minunată înșiruire. Înaintea armatei, după ea oastea Legiunii, așa că lumea nu știa ce să admire mai mult: marea rânduială a armatei sau frumoasa mișcătoare ordine și crânduire a Legiunii. Amândouă erau la înălțime.

A treia ceată însemnată ce atrăgea privirile asupra ei, erau: Camarazii de vitejie al răposatului: Cavalerii Ordinului »Mihal Viteazul«, cari își înconjurau cu evlavie pe prețiosul camarad trecut dintre cei vii. Dintre aceștia erau de față, purtând decorația pe piept și mantaua cea albă, 8 Generali: Dona, Rușinski Bădulescu, Costandache, Petala, Bădescu, Maxim, Georgescu, apoi numeroși Coloneli: Margaritopol, Bolerescu, Bolintineanu, Corghea și alți.

Sfânta slujbă a îngropării a îndeplinit'o un mare sobor de preoți. În frunte cu Preasfințitul Archiereu Vicar al Patriarhiei Irineu. Act d. Colonel Corghea, viteaz care poartă pe pept crucea »Mihal Viteazul«, grăind în numele Cavalerilor, și-a luat rămas bun dela viteazul lor camarad cere pleacă din rândurile lor, pomenind cu toată lauda faptile de viteaz pe cari răposatul le-a dovedit în fața dușmanului, totdeauna înfrângându-l, totdeauna alungându-l pe acela!

După prohod, 6 Cavalerii »Mihal Viteazul« au ridicat pe umeri coșciugul scumpului lor camarad și l'au dus de l'au așezat pe scaunul de fun, tras de 6 cai.

S'a format apoi marele cortegiu: Crucea, praporii, preoții, carul mortuar, alți car cu bogatele cununi, între cari una de toată frumusețe, trimisă de M. S. Regele, alta a Căpitanului C. Z. Codreanu, partidul, Totul pentru Țară«, cavalerii ordinu-

lui »Mihal Viteazul«, tineretul polon Legația Germană, Legația Italiană, Spaniolă și altele multe.

După sicriul: Cavalerii ord. »Mihal Viteazul«, apoi membrii familiei și a rudelor răposatului și invitații; vine armata: Grănicerii, artileria, cavalerie și celelalte.

Urmează: Oastea Legiunii: În frunte preoții legionari, după ei d. Corneliu Z. Codreanu, și marea mulțime de legionari, urmași de marele public.

Dorința răposatului General fusese, să fie înmormântat »legionărește«. De aceea conducerea Legiunii a înșiriat pe cei în drept, că legionarii se vor înălța în haina lor: cămășa verde! Dar guvernul le-a dat de știre, că oprită fiind prin lege (lege făcută de stăpânitorii de azi nu demult) purtarea acelei cămăși, nu le dă voie a se înălța în ea, căci va lua măsuri împotriva lor! Atunci Căpitanul a dat ordin ca nimenea să nu vie în cămășa verde, pentru a nu da prilej de pricină guvernului. S'au înălțat însă câteva companii de legionari îmbrăcați într'o manta lungă neagră închisă până sus...

Semn de jale mare, zic unii, aducătoare aminte de uniformă fascistă (italiană, care e cămășa neagră, — zic alți Plufoanele de mantale negre au bățut mult la ochi și au stărnit multe tălcuiri. Căci legionarii sunt isteți în a-și arăta, foarte în pace și cuvințioși, dar și foarte hotărâți, inima lor, gândul lor cel mare, credința lor cea tare.

Pe de laturile drumului, pe marginea trotoarelor, mergeau și, unul după altul, legionarii susținători ai bunei rânduiri, ca lumea de pe trotoare să nu să reverse asupra convoiului, tulburându-l.

Foarte grăitoare pentru credința creștină a Legiunii a fost Crucea vie ce urma pe marele răposat: Cruce formată din legionari, cari așa, în formă de cruce uriașă au înaintat pe tot drumul până la cimitir.

Pe laturile drumului, lume nenumărată.

Pornit dela ora 2¹/₂, convoiul cu viteazul a ajuns abia la ora 5 d. a. la cimitir, la cripta familiei Cantacuzino. Preoții fac slujba binecuvântând de cea din urmă dată coșciugul cu marele credincios răposat.

În loc de orice cuvântări slăvitoare, un muncitor legionar, Grozea, a citit »Ordinul de zi« dat de marele Rege Ferdinand I. după vitejia dela Coți a Generalului, laudându-l în fața întregii Armate, alături de generalul Praporgescu, rănit de moarte în aceleași lupte. Era ca o nouă sărutare dată răposatului de marele său Comandant Regele Ferdinand I.

Apoi mii de Legionari au cântat mișcătorul »Imn al Legionarului căzut«...

»Ca o lacrimă de sânge
»A căzut o stea«...

steaua viteazului și neuitatului președinte al Legiunii »Totul pentru Țară«... Cântecul răsună adânc și prelung în înserarea ce se lăsa și în lumina miilor de lumânări ce s'au aprins în mâinile mării de legionari!

Frumoasă încheiere a unei înmormântări a unui neuitat și prea prețuit cap legionar...

(Vom da vederi dela mărețea înmormântare).

PARASTASE au și început a se șine prin țară, date de legionari, pentru odihna sufletului celui ce a fost Generalul Gh. Cantacuzino.

La moartea Generalului iubit

În luptă aprigă cu moartea
Se stinse azi, — ca un ecou —
CANTACUZINO — Grănicerul,
Un brav ostaș, un sfânt erou...

Plecați genunchiul mic și mare;
Legionari, Legionare, —
Și'n taină vă rugați — mereu
Ca Cel din ceruri — Dumnezeu —
Un loc ales să dăruiască
Și vrednicului »Grănicer«
Sus, sus, în »Patria cerească«

Rugați-vă legionari.
Rugați-vă; durerea care
Azi o'nfrunțați, e grea și mare!

NICOLAE M. ISAC
(Zlaști — Hunedoara)

PLÂNGE GARDA

Plânge, plânge și suspină, astăzi »Garda cea de fier«
C'a pierdut pentru vecie pe »iubitul Grănicer«...

Plânge »Garda«, cu ea țara și cu țara plânge firea,
Căci în lume el luptat-a să ne-aducă mântuirea!

Mântuirea și scăparea de dușmani — [mânche-i urgia —
Care sug și care, fură tot ce are România!...

Plânge »Garda«, plânge tare... Plânge tot ce are grai;
Plâng orfanii, invalizii, »Cavalerii lui Mihai«...

Plâng, căci au, cu drept, ce plânge. Plâng pe pretinul iubit
Care a știut ce-i lupta ș'a luptat pân' la sfârșit!...

Taică, lasă-ne să plângem. Tu te du la cer — senin —
Și vești bune dela »GARDĂ« du lui Moța și Marin!...

NICOLAE M. ISAC
(Zlaști — Hunedoara)

